

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-74>

УДК 336.14:352

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

TRENDS OF FORMATION OF BUDGET RESOURCES OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Загірняк Денис Михайлович

доктор економічних наук, професор,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7009-8635>

Глухова Валентина Іванівна

кандидат економічних наук, доцент,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3120-9651>

Кравченко Христина Володимирівна

студентка,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1287-9249>

Zagirniak Denys, Glukhova Valentina, Kravchenko Kristina
Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

У даній статті визначено поняття бюджетних ресурсів територіальних громад, їх складу, джерел надходження. Охарактеризовано фінансове забезпечення бюджетними ресурсами органів місцевого самоврядування. У роботі досліджено динаміку фінансових ресурсів, зокрема доходів місцевих бюджетів, виявлено зростання темпів доходів державного бюджету над темпом збільшення доходів місцевих бюджетів, що може обмежити фінансову автономію органів місцевого самоврядування. Запропоновано резерви збільшення бюджетних ресурсів, такі як: легалізація тіньової економіки, недопущення заборгованості із заробітної плати, розвиток майнових податків. Наголошено увагу на важливості вдосконалення адміністрування для ефективного збору податків. Також зроблено висновок, що мобілізація додаткових бюджетних ресурсів та їх ефективне використання сприятимуть підвищенню фінансової спроможності територіальних громад і поліпшенню якості надання суспільних послуг.

Ключові слова: фінансове забезпечення, бюджетні ресурси, територіальні громади, формування ресурсів, місцеві податки.

The importance of financial support of local self-government bodies cannot be overestimated, as this process determines the possibility of effective performance of their powers and provision of the needs of the population and the development of territories. Financial resources of territorial communities consist of various sources, including taxes, transfers, and other revenues. However, not only the formation of these resources is important, but also their effective distribution and use. Therefore, the question of researching trends in the formation of budgetary resources of territorial communities in modern conditions is quite relevant in connection with constant changes in the socio-political environment that affect their financial stability. The purpose of the work is to analyze the formation of budgetary resources of local self-government bodies to ensure the effective performance of their powers and to promote the development of territorial communities. The methods used in this study include: systemic, complex – when defining the terms budget and budget resources; statistical, graphic – for a visual display of the dynamics and structure of budget revenues; method of generalization – when writing conclusions based on the results of the analysis. This article defines the concept of budgetary resources of territorial communities, their composition, and sources of revenue. The work examines the dynamics of financial resources, in particular the revenues of local budgets, it is revealed that the growth rate of state budget revenues exceeds the rate of increase in local budget revenues, which can limit the financial autonomy of local self-government bodies. Reserves for increasing budget resources are proposed, such as: legalization of the shadow economy, prevention of salary arrears, and development of property taxes. Emphasis is placed on the importance of improving administration for effective tax

collection. It was also concluded that the mobilization of additional budgetary resources and their effective use will contribute to increasing the financial capacity of territorial communities and improving the quality of the provision of public services.

Keywords: financial support, budgetary resources, territorial communities, formation of resources, local taxes.

Постановка проблеми. Проблеми забезпечення фінансовими ресурсами потреб територіальних громад повсякчас привертають увагу учених, фахівців-практиків і громадськості. Адже існує чимало прогалин та суперечностей у нормативно-правовому полі, недостатня взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства, залишається високий рівень дотаційності місцевих бюджетів тощо. У сучасних умовах у зв'язку з постійними змінами в соціально-політичному середовищі, які впливають на фінансову стабільність територіальних громад, тема формування їх бюджетних ресурсів є дуже актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблем щодо фінансових ресурсів територіальних громад та шляхам їх вирішення присвячені праці таких науковців, як: Кириленко О., Канєва Т. В., Карпенко М. Ю., Джурик Х.Б., Раделицький Ю. О., Філімошкіна І. О., Лисяк Л. В., Гринчишин І. М. та інших [2–7; 10–11]. Однак на даний момент ще залишається багато нерозкритих питань щодо негативних тенденцій формування бюджетних ресурсів територіальних громад.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета роботи – аналіз формування бюджетних ресурсів органів місцевого самоврядування для забезпечення ефективного виконання їх повноважень та сприяння розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення бюджетними ресурсами органів місцевого самоврядування означає процес їх формування, розподілу та використання для ефективного виконання власних і делегованих повноважень.

Основою фінансового забезпечення територіальних громад є сукупність фінансових ресурсів території, які можна визначити як грошові фонди, які створюють та використовують для соціального й економічного розвитку регіонів. До них належить уся сукупність грошових коштів, які формують та використовують для вирішення проблем, пов'язаних з процесами розвитку, функціонування об'єктів та суб'єктів соціально-економічної та виробничої інфраструктури територіальних одиниць, суб'єктів підприємництва в регіоні тощо.

Серед складових вищезазначених ресурсів виділяють: доходи місцевих бюджетів, кошти цільових фондів, фінансові ресурси підприємств комунальної форми власності, кредитні ресурси, благодійні, спонсорські внески, пожертвування, та інші ресурси [4]. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування в основному акумулюються в бюджеті.

Бюджет, як економічна категорія, являє собою грошові відносини з приводу утворення, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів. У Бюджетному кодексі України визначено, що це – план утворення і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій, які здійснюються органами державної влади України та Автономної Республіки Крим і органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1].

Під бюджетними ресурсами органів місцевого самоврядування розуміємо кошти, які надійшли до місцевого бюджету у вигляді податків і зборів, трансфертів та спрямовуються місцевими органами влади на виконання їх повноважень з надання суспільних послуг населенню та соціально-економічного розвитку території.

Фінансове забезпечення бюджетними ресурсами органів місцевого самоврядування означає процес їх формування, розподілу та використання для ефективного виконання власних і делегованих повноважень.

У якості бюджетних ресурсів розглядаються кошти місцевого та державного бюджетів, що спрямовуються на фінансування потреб розвитку територіальних громад і не тягнуть за собою боргових зобов'язань. Бюджетні джерела можуть формуватися як за рахунок внутрішніх ресурсів територіальної громади, так і за рахунок ресурсів, залучених ззовні.

Прикладами бюджетних ресурсів внутрішнього походження є надходження від податків та зборів, продажу та оренди об'єктів комунальної власності.

До бюджетних надходжень зовнішнього характеру можуть бути віднесені міжбюджетні трансферти (цільові субвенції з державного бюджету, у т. ч. в межах виконання державних чи регіональних цільових програм, дотації), а

також кошти з Державного фонду регіонального розвитку на фінансування проектів територіальних громад.

Субвенції можуть бути соціального спрямування (наприклад, освітня), а також на інвестиційні цілі (на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності).

Отже, бюджетні ресурси територіальних громад – це по суті доходи місцевих бюджетів, тенденції формування яких доцільно досліджувати як у цілому, так і в розрізі складових бюджетної класифікації.

Аналіз доходів місцевих бюджетів, як основної складової всіх фінансових ресурсів територіальних громад, проведено на основі звітності Держказначейства України за 2020–2022 рр. (табл. 1, рис. 1).

Варто зазначити, що доходи місцевих бюджетів за 2020–2022 рр. зросли меншими темпами, ніж Державного бюджету України, що пояснюється спадом або припиненням економічної активності в регіонах під час ведення війни з РФ, зменшенням надходжень власних доходів, а також міжбюджетних трансфертів з державного бюджету у складі доходів місцевих бюджетів.

Аналіз динаміки фактичних доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів свідчить про випереджаючий темп росту доходів державного бюджету без міжбюджетних трансфертів над темпом росту доходів місцевих бюджетів України, що є негативною тенденцією в умовах фінансової децентралізації. Рівень бюджетної децентралізації за доходами відповідно зменшився з 22,6% до 19,0%, що обмежує виконання орга-

Таблиця 1

Доходи державного, зведеного та місцевих бюджетів України

Показники	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2020	
				млрд. грн.	%
Доходи зведеного бюджету, млрд. грн.	1376,7	1662,2	2196,3	819,6	59,5
Доходи державного бюджету (без МБТ), млрд. грн.	1065,4	1284,2	1778,0	712,6	66,7
Частка доходів державного бюджету у доходах зведеного бюджету, %	77,4	77,2	81,0	-	3,6
Доходи місцевих бюджетів (без МБТ), млрд. грн.	311,3	378,0	418,3	107,0	34,3
Частка доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету, %	22,6	22,7	19,0	-	-3,6

Джерело: побудовано на основі [8; 9]

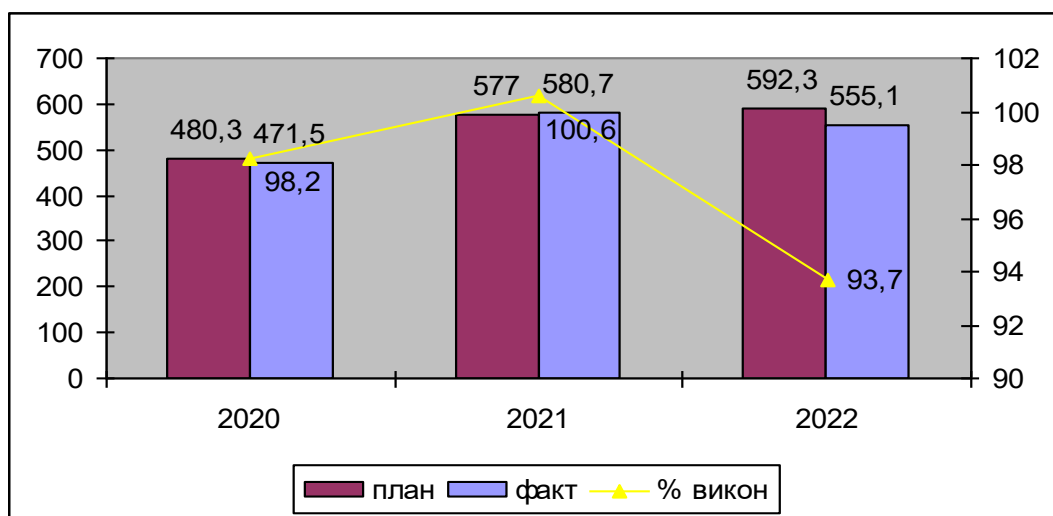

Рис. 1. Рівень бюджетної децентралізації за доходами, %

Джерело: побудовано на основі [8]

нами місцевого самоврядування власних повноважень.

План доходної частини місцевих бюджетів, як свідчать результати аналізу (рис. 2), у 2020 і 2022 роках не виконано.

Надходження до місцевих бюджетів в громадах, які не постраждали від військової агресії рф, дозволили наповнювати єдиний казначейський рахунок в умовах війни. Навіть з урахуванням значних податкових пільг громади зуміли наповнювати свої бюджети і відновити зростання.

Аналіз в розрізі видів місцевих бюджетів (рис. 3) засвідчив стрімке зростання обсягів бюджетів саме територіальних громад з 2021 року, що було викликане законодавчими змінами і утворенням територіальних громад в Україні.

З 2015 до 2020 років в Україні в рамках реформи децентралізації утворювалися об'єднані територіальні громади шляхом добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст. З 12 червня 2020 року Кабінет міністрів України затвердив території та адміністративні центри територіальних громад, охопивши населені пункти усіх областей України, а об'єднаних територіальних громад наразі немає.

Станом на 2022 рік в Україні нараховується 1469 територіальних громад, сформованих шляхом об'єднання сіл, селищ і міст. Серед них 410 міських, 433 селищних та 627 сільських громад. Функціонує 119 районних рад та районних державних адміністрацій [9].

Рисунок 3 демонструє, наскільки великим за обсягами є вплив територіальних громад

на підтримку фінансового стану, наповнення доходної бази місцевих бюджетів.

З іншого боку, саме на ці громади лягає фінансування значної частини повноважень, як делегованих так і власних, за обсягом саме бюджетні ресурси місцевого самоврядування складають основу доходної бази місцевих бюджетів, по структурі вони теж значно переважають (у 2022 р. – 70,3% всіх доходів місцевих бюджетів України).

Через обласні бюджети здебільшого кошти перерозподіляються. Тобто обласні бюджети значною мірою виконують функції за рахунок субвенцій з державного бюджету.

Наразі продовжує існувати певна залежність різних рівнів місцевого самоврядування від трансфертів з державного бюджету при виконанні ними своїх повноважень. Це свідчить про недостатню автономність щодо розпорядження коштами, отриманими з державного бюджету, адже субвенції мають цільовий характер та не дають змоги органам місцевого самоврядування вільно розпоряджатися такими коштами, а це знижує самостійність місцевих бюджетів.

Аналіз складу, динаміки доходів місцевих бюджетів України без міжбюджетних трансфертів представлено в табл. 2 і рис. 4.

Як видно з табл. 2 і рис. 4, на зростання доходів у цілому на 18% суттєвий вплив позитивний мали податкові доходи, натомість негативно позначилося скорочення міжбюджетних трансфертів порівняно з попереднім періодом.

Решта складових доходів в основному мали спадну тенденцію, але через їх незначну частку не мали такого суттєвого впливу на

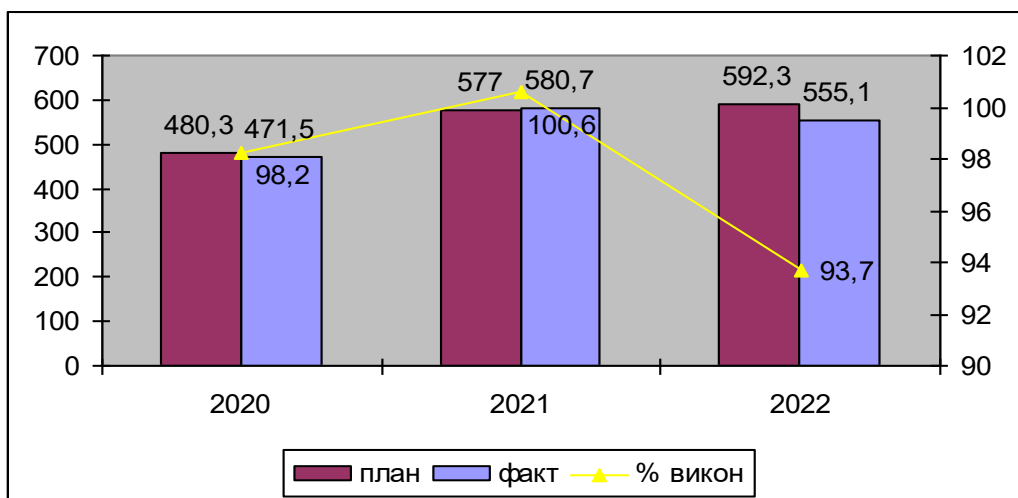

Рис. 2. Виконання плану доходів місцевих бюджетів України з міжбюджетними трансфертами, млрд грн

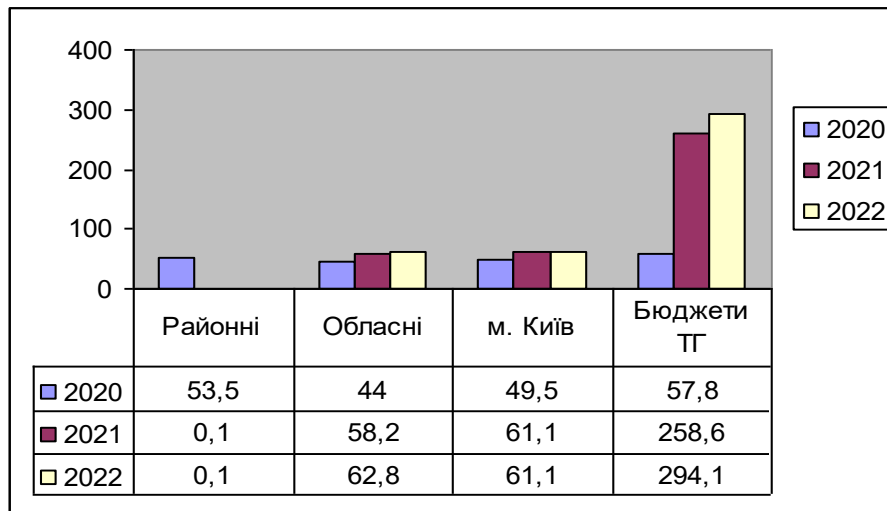

Рис. 3. Динаміка доходів за видами місцевих бюджетів в Україні, млрд грн

Джерело: побудовано на основі [9]

Таблиця 2

Динаміка фактичних доходів МБ України згідно бюджетної класифікації, млрд грн

Показники	2020	2021	2022	Темп росту
Податкові надходження	285,6	346,7	393,5	1,38
Неподаткові надходження	21,5	27,1	22,0	1,02
Доходи від операцій з капіталом	3,5	3,5	2,3	0,66
Цільові фонди	0,5	0,6	0,3	0,6
Міжбюджетні трансферти	160,2	202,7	136,8	0,85
Офіційні трансферти	0,1	0,1	0,2	2,0
Всього	471,5	580,7	555,1	1,18

Джерело: побудовано на основі [9]

зміну в динаміці доходів. В структурі доходів переважають традиційно податкові надходження, причому з тенденцією до зростання (рис. 4).

В цілому в структурі доходів місцевих бюджетів найбільша частка (у 2022 р. – 49%) належить податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), причому з тенденцією до збільшення обсягів, що викликано зростанням відрахувань із заробітних плат військовослужбовців, а також законодавчим збільшенням нормативу зарахування ПДФО до місцевих бюджетів – з 60% до 64% з початку 2022 року.

Результати аналізу доходів місцевих бюджетів за 2020–2022 рр. у розрізі фондів засвідчили, що загальний фонд значно переважає спеціальний (рис. 5).

В структурі доходних джерел місцевих бюджетів загальний фонд складає більше 90%, з якого здійснюються традиційно

видатки на споживання. Спеціальний фонд дуже мізерний із тенденцією до скорочення, тому бюджет розвитку, який у його складі, відчуває дефіцит власних джерел поповнень.

У цілому ж бюджетні джерела фінансових ресурсів відіграють надзвичайно важливу роль у забезпеченні функціонування територіальних громад України.

Вдосконалення форм, методів, інструментів і важелів фінансового механізму територіальних громад передусім базується на його складовій – бюджетному механізмі. Розглянемо можливості і напрями вдосконалення деяких елементів механізму.

Податок та збір з доходів фізичних осіб превалює у всіх доходах бюджетів територіальних громад. Воєнний стан вносить значні корективи у ситуацію з наповненням бюджетів місцевого самоврядування, в тому числі й ПДФО: змінилася чисельність населення

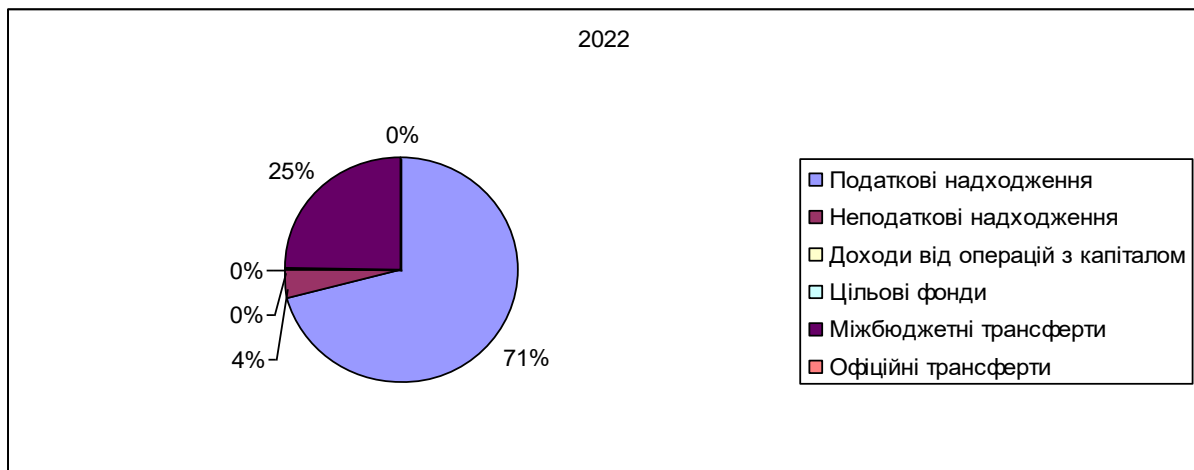

Рис. 4. Структура доходів місцевих бюджетів України у 2022 р., %

Джерело: побудовано на основі [9]

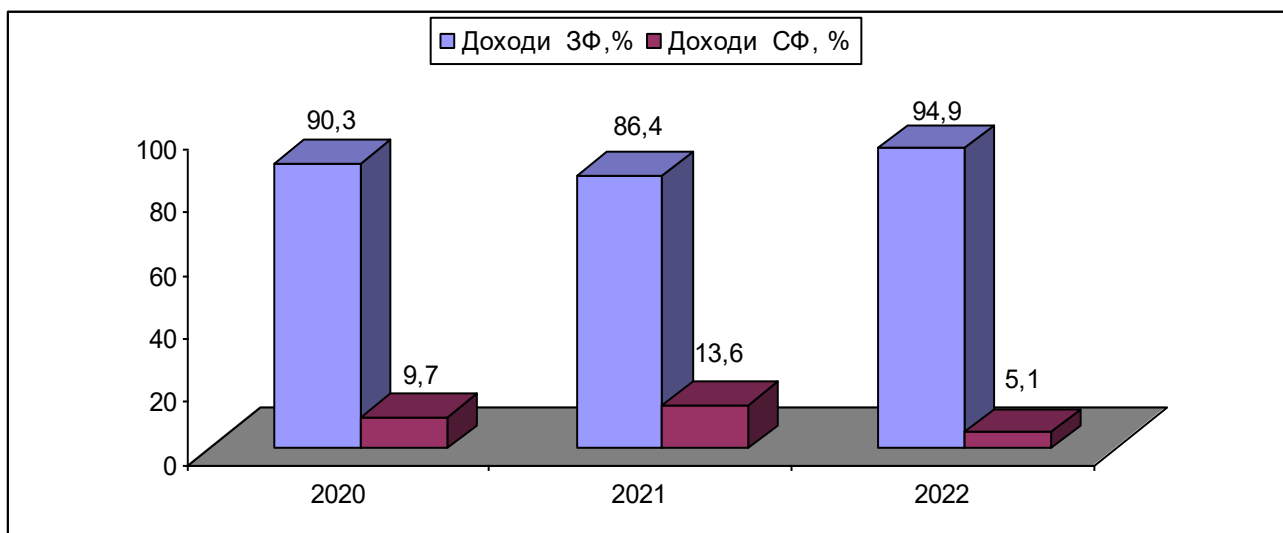

Рис. 5. Структура доходів місцевих бюджетів України в розрізі фондів, %

Джерело: побудовано на основі [9]

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

практично кожної громади з огляду на внутрішню та зовнішню міграцію через збройну агресію росії; чисельність зайнятих на підприємствах осіб (звільнення, простої тощо), а також припинення діяльності суб'єктів господарювання тощо.

Основними резервами збільшення ПДФО, на наш погляд, є:

- легалізація тіньової економіки;
- скорочення і недопущення заборгованості із заробітної плати;
- застосування пропорцій розподілу між державним, обласним і бюджетом територіальних громад на рівні (15: 10: 75), на відміну від діючих з 2022 р. (21: 15: 64) з огляду на втрату значних надходжень бюджетів деяких громад в умовах воєнного стану;

– перехід від пропорційного до прогресивного оподаткування. Місцеві податки та збори є не тільки джерелом наповнення місцевого бюджету, а й інструментом регулювання господарської діяльності підприємств і пріоритетних галузей економіки на місцевому рівні. Вагома роль серед місцевих податків належить майновим податкам, зокрема, платі за землю, податку на нерухомість. Методика визначення цих податків, звичайно, потребує вдосконалення, однак важливим є і вдосконалення адміністрування. Для розширення фіскальних повноважень органів місцевого самоврядування необхідна ретельна підготовча робота у вигляді якісної інвентаризації активів громади (земля, нерухомість), розробка відповідного програмного забезпечення, автома-

тизації та цифровізації процесів адміністрування майнових податків.

Для стимулювання зростання єдиного податку потрібно в територіальних громадах активізувати економічну активність суб'єктів підприємництва і фізичних осіб-підприємців, приймаючи відповідні регіональні програми за рахунок бюджетних коштів і грантових надходжень.

Стосовно міжбюджетних трансфертів, які впливають на загальний обсяг бюджетних ресурсів громади, доцільним є удосконалення формули горизонтального вирівнювання: реверсну дотацію перераховувати до державного бюджету в меншому відсотковому обсязі (діюча норма 50 відсотків суми, що перевищує значення такого індексу податкоспроможності 1,1); при розрахунку індексу податкоспроможності враховувати і показники по м. Київ, щоб обсяг реверсної дотації відповідного місцевого бюджету визначався більш реалістично, а місцеві податкоспроможні громади були зацікавлені у нарощуванні податкової бази.

Розвиток системи місцевих фінансів в умовах реформи децентралізації влади в Україні, окрім створення спроможних територіальних громад, визначається тенденцією розширення їх доступу до процесу перерозподілу фінансових ресурсів. Це можливе за допомогою механізму діджиталізації, тобто створення інформаційно-комунікаційних систем та платформ, які дають змогу жителям територіальних громад в режимі реального часу впливати на процеси формування місцевих бюджетів та здійснювати контроль за використанням їх коштів.

Існуючі засоби механізму діджиталізації у сфері місцевих фінансів (ProZorro, DoZorro), інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет» (E-data, Spending) та інші мають певну обмеженість і потребують вдосконалення. Необхідно розширити спектр відображення планових і звітних показників за всіма складовими бюджетних ресурсів громади, щоб можна було проводити детальний аналіз та приймати ефективні управлінські рішення.

Отже, мобілізація додаткових бюджетних ресурсів, ефективність їх планування, розподілу та використання сприятиме в цілому підвищенню фінансової спроможності територіальних громад і наданню якісних суспільних послуг її членам.

Висновки. Основою формування всіх фінансових ресурсів ТГ є бюджетні кошти, які можуть виділятися як бюджетні асигнування з місцевих, державного бюджетів, доходи бюджету розвитку, ДФРР, міжбюджетні трансферти та інші (наприклад, резервний фонд).

У статті було проаналізовано загальні обсяги бюджетних ресурсів України за 2020–2022 роки, в тому числі і місцевих бюджетів як основних фінансових ресурсів територіальних громад. На базі позитивної динаміки збільшення доходів місцевих бюджетів без міжбюджетних трансфертів, план не виконувався, частка їх в доходах зведеного бюджету майже не зросла, а це в умовах децентралізації не є позитивним.

Дослідження складу та структури бюджетів місцевого самоврядування в Україні підтвердило теоретичне твердження щодо значущості податкових надходжень, адже основу власних доходів місцевих бюджетів становить податок на доходи фізичних осіб. Дослідження ресурсів місцевих бюджетів України в розрізі їх видів дало можливість визначити, що найбільші обсяги фінансових ресурсів отримують органи місцевого самоврядування, а саме бюджети територіальних громад.

Для вдосконалення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні потрібно: забезпечити ефективне та цільове витрачання коштів місцевих бюджетів шляхом залучення демократичних механізмів їх оцінки і пливу; усунути диспаритет між загальнодержавними та місцевими податками і зборами; вдосконалити систему регулювання міжбюджетних відносин за рахунок поліпшення механізму надання субвенцій; активно використовувати гранти закордонних донорів, міжнародні програми фінансування проектів на засадах співфінансування, інструменти державно-приватного партнерства та місцеві позики; посилити громадський контроль за дотриманням місцевою владою норм бюджетно-податкового законодавства; забезпечити адекватний вплив громадянського суспільства на прийняття рішень у сфері планування та управління фінансових ресурсів територіальних громад. Найефективніше вирішення вказаних проблем може бути здійснене тільки шляхом структурного реформування усієї системи місцевих фінансів, враховуючи вектори фінансової децентралізації державної влади на основі побудови стратегії фінансового розвитку територіальних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бюджетний кодекс України. Ухвалений Верховною Радою України від 24.12.2015 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Загірняк Д. М., Дідур С. В., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Аналіз джерел формування бюджетних інвестицій територіальних громад. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2022. № 1(105). С. 40–46.
3. Гринчишин І. М. Спроможність територіальних громад: теоретичний дискурс. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 6 (134). С. 51–56.
4. Джурик Х. Б., Бондарчук М. К. Теоретико-методологічні підходи до оцінювання доходів об'єднаних територіальних громад. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 3. С. 48–51.
5. Канєва Т. В., Карпенко М. Ю. Доходи місцевих бюджетів як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку територій. *Проблеми економіки*. 2023. № 1 (55). С. 185–191.
6. Кириленко О. Теоретичні та практичні аспекти фінансового механізму забезпечення органів місцевого самоврядування в Україні. *Світ фінансів*. 2010. № 1. С. 17–27.
7. Лисяк Л. В., Кушнір А. І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2019. № 1 (65). С. 472–475.
8. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua>
9. Портал Відкритий бюджет. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
10. Раделицький Ю. О. Місцеві бюджети в умовах поглиблення фінансової децентралізації в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 314 с.
11. Філімошкіна І. О. Фінансові ресурси місцевих органів влади в умовах фінансової децентралізації : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2018.

REFERENCES:

1. Byudzhethnyy kodeks Ukrainy. Ukhvalenyi Verkhovnoyu Radoyu Ukrainy vid 24.12.2015 r. № 2456-VI [Budget Code of Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (in Ukrainian)
2. Zahirnyak D. M., Didur S. V., Hlukhova V. I., Kravchenko K. V. (2022) Analiz dzherel formuvannya byudzhethnykh investytsiy terytorialnykh hromad. [Analysis of sources of formation of budgetary investments of territorial communities]. *Naukovyy visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, 1 (105), 40–46.
3. Hrynchyshyn I. M. (2018) Spromozhnist terytorialnykh hromad: teoretychnyy dyskurs [Capability of territorial communities: theoretical discourse]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 6(134), 51–56.
4. Dzhuryk Kh. B., Bondarchuk M. K. (2019) Teoretyko-metodolohichni pidkhody do otsynuyuvannya dokhodiv obyednanykh terytorialnykh hromad [Theoretical and methodological approaches to assessing the income of united territorial communities]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 3, 48–51.
5. Kanyeva T. V., Karpenko M. Yu. (2023) Dokhody mistsevykh byudzhativ yak instrument zabezpechennya sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytoriy [Revenues of local budgets as a tool for ensuring socio-economic development of the territories]. *Problemy ekonomiky*, 1 (55), 185–191.
6. Kyrylenko O. (2010) Teoretychni ta praktychni aspekty finansovoho mekhanizmu zabezpechennya orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v Ukraini [Theoretical and practical aspects of the financial mechanism of providing local self-government bodies in Ukraine]. *Svit finansiv*, 1, 17–27.
7. Lysyak L. V., Kushnir A. I. (2019) Finansova stiykist mistsevykh byudzhativ: teoretychnyy aspekt [Financial stability of local budgets: theoretical aspect]. *Molodyy vchenyy*, 1 (65), 472–475.
8. Ofitsiynyy veb-sayt Derzhavnoyi kaznacheyskoyi sluzhby Ukrainy [Official website of the State Treasury Service of Ukraine]. Available at: <https://www.treasury.gov.ua>. (in Ukrainian)
9. Portal Vidkrytyy byudzheth [Open budget portal]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/> (in Ukrainian)
10. Radelytskyy Yu. O. (2018) Mistsevi byudzhety v umovakh pohlyblennya finansovoyi detsentralizatsiyi v Ukraini: monohrafiya [Local budgets in the conditions of deepening financial decentralization in Ukraine: monograph]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 314.
11. Filimoshkina I. O. (2018) Finansovi resursy mistsevykh orhaniv vlady v umovakh finansovoyi detsentralizatsiyi: dys. na zdobuttya naukovooho stupenya kandydata ekonomichnykh nauk za spetsialnistyu 08.00.08. [Financial resources of local authorities in the conditions of financial decentralization: dissertation]. Kyivskyy natsionalnyy ekonomichnyy universytet imeni Vadyma Hetmana, Kyiv.